

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

JUDr. Veronika Ordnungová
advokátka

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
11000 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/1431/2016 - 1

Praha 19. 3. 2018

N á l e z

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 29. 6. 2016 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, o určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 7. 10. 2007 a zaplacení částky ve výši 38.880 Kč a úroku z prodlení a alternativně určení neplatnosti pojistné smlouvy části o nákladech a poplatcích, takto:

- I. **Řízení se v části připojištění smrti následkem úrazu, trvalých následků úrazu s progresivním plněním, doby nezbytného léčení úrazu a připojištění zproštění od placení pojistného podle § 14 písm. a) zákona o finančním arbitrovi zastavuje.**
- II. **Návrh se ve zbytku podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.**

Odůvodnění:

1 Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti pojistné smlouvy o životním pojištění, kterou s Institucí uzavřeli, a vydání bezdůvodného obohacení včetně zákonného úroku z prodlení.

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 7. 10. 2007 pojistnou smlouvu č. ■ o životní pojištění DYNAMIK PLUS, s počátkem pojištění od 8. 10. 2007 a pojistnou dobou 41 let (dále jen „Pojistná smlouva“), ve které si sjednali životní pojištění pro případ smrti nebo dožití s měsíčním běžným pojistným ve výši 1.000 Kč; pro případ smrti pojištěného si sjednali pojistnou částku ve výši 200.000 Kč a kapitálovou hodnotu pojištění a pro případ dožití se konce pojistné doby vyplacení kapitálové hodnoty pojištění.

Pojistná smlouva obsahuje na své čtvrté straně prohlášení pojistníka, že „[j]ako pojistník potvrzují, že jsem při uzavření pojistné smlouvy převzal(a) Všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění schválené představenstvem České pojišťovny a. s. dne 14. 9. 2004 pod č. j. 4 (...) a Doplňkové pojistné podmínky pro sjednaná pojištění a byl(a) s nimi seznámen(a).“ Finanční arbitr nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy Všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění verze ŽP-VPP-DYKP-0001 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“) a Doplňkové pojistné podmínky verze ŽP-DPP-DYKP-0005 (dále jen „Doplňkové pojistné podmínky“) nestaly.

Pojistná smlouva je smlouvou, ve které se sjednává pojištění pro případ smrti nebo dožití, tedy smlouvou o životním pojištění ve smyslu zákona § 54 odst. 1 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), resp. ve znění účinném ke dni uzavření Pojistné smlouvy.

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel Pojistnou smlouvu neuzavřel jako spotřebitel, tedy fyzická osoba, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak ho definují hmotněprávní předpisy. Finanční arbitr tedy pro účely tohoto řízení považuje Navrhovatele za spotřebitele a může tedy být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitr z obchodního rejstříku zjistil, že Instituce je pojišťovnou a podle Pojistné smlouvy i pojistitelem, může tedy být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je finanční arbitr příslušný, protože se jedná o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem při poskytování životního pojištění ve smyslu § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 1 a 2 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dána pravomoc českých soudů.

Podle § 54 zákona o pojistné smlouvě, tedy právního předpisu, který obsahoval právní definici životního pojištění v okamžiku uzavření Pojistné smlouvy mezi Navrhovatelem a Institucí, je životní pojištění pojištěním pro případ smrti, dožití se určitého věku nebo dne určeného smlouvou jako konec pojištění, anebo pro případ jiné skutečnosti týkající se změny osobního postavení člověka. Za pojištění změny osobního postavení člověka se např. považuje svatební pojištění, pojištění narození dítěte. Pojištění pro případ úrazu nebo nemoci je sice stejně jako životní pojištění podkategorie pojištění osob, zákon o pojistné smlouvě ho však upravuje samostatně v ustanoveních § 60 a násl. a § 62 a násl. Obdobnou úpravu obsahuje i v § 2833 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“), který obsahuje právní definici životního pojištění v okamžiku rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí.

Finanční arbitr není tedy příslušný řešit spor z úrazového připojištění, neboť toto připojištění není životním pojištěním ve smyslu zákona o pojistné smlouvě a zákona o finančním arbitrovi.

2 Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že Pojistná smlouva je neplatná, protože Instituce nebyla způsobilá ji uzavřít a argumentuje, že podle zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojišťovnictví“), má Instituce vykonávat pojišťovací činnost, která spočívá v převzetí pojistného rizika, a že Instituce Pojistnou smlouvou pojistné riziko nepřevzala.

Navrhovatel tvrdí, že ke dni podpisu Pojistné smlouvy nebyl seznámen s pojistně technickými zásadami Instituce.

Navrhovatel argumentuje, že neměl možnost dostatečně se seznámit s pojistnými podmínkami, tj. se všeobecnými pojistnými podmínkami a doplňkovými pojistnými podmínkami, tak jak to předpokládá § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě.

Navrhovatel dále namítá neurčitost pojmu pojistné, běžné pojistné, rizikové pojistné, kapitálová hodnota, nákladů a poplatků.

Navrhovatel argumentuje, že odkaz na přehled poplatků nebyl obsažen ani ve včleňovací klauzuli na listině, kterou Navrhovatel podepsal, tj. na formulářové pojistné smlouvě, a byl skryt v textu všeobecných a doplňkových pojistných podmínek. Navrhovatel považuje za nedostačující, aby při podpisu Pojistné smlouvy byl seznámen s existencí počátečních a správních nákladů a poplatků (a to ještě v rámci nepřehledných ustanovení pojistných podmínek, na které nebyl před podpisem Smlouvy upozorněn), ale nikoliv s jejich výší. Samotná výše nákladů a poplatků musí být esenciální náležitostí každé pojistné smlouvy, protože jejich výše přímo ovlivňuje část pojistného, které bude investováno v souladu se zvolenou investiční strategií. Navrhovatel argumentuje, že Instituci v zásadě nic nebrání, aby dokument přehled poplatků přiložila k návrhu pojistné smlouvy společně s ostatními pojistnými podmínkami. Navrhovatel odkazuje na rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I.ÚS 1845/11 a sp. zn. I. ÚS 3512/11 a rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 61/99 a 3 Cdo 227/96.

Navrhovatel tvrdí, že ho Instituce neinformovala ani o výši rizikového pojistného za sjednané životní pojištění, přičemž i tato hodnota je významná pro určení výše investiční složky, která bude měsíčně investována podle zvolené investiční strategie.

Navrhovatel tvrdí, že v důsledku nemožnosti jednoznačně stanovit obsah pojmů počáteční a správní náklady a určení jejich výše, jakož i v důsledku nemožnosti určit výši poplatků, vč. těch za správu podkladových aktiv, resp. vnitřních fondů, není možné jednoznačně stanovit částku, o kterou se pravidelně snižuje kapitálová hodnota pojištění. Kapitálová hodnota přímo ovlivňuje výpočet pojistného plnění, proto nemožnost určení její hodnoty zapříčiňuje, že rozsah pojistného plnění byl sjednán neurčitě.

Navrhovatel tvrdí, že jeho návrh na neplatnost ujednání o nákladech a poplatcích nesměřuje pouze proti správním a počátečním poplatkům, ale i proti poplatkům za správu aktiv a administrativnímu poplatku, popř. i dalším poplatkům účtovaným Institucí na vrub kapitálové hodnoty, popř. na vrub hodnoty vnitřních fondů, které nebyly řádně sjednány.

Navrhovatel napadá určitost Pojistné smlouvy v části pojištění pro případ smrti nikoliv následkem sebevraždy, neboť z textu Pojistné smlouvy a pojistných podmínek není možné zjistit, v jaké míře Instituce převzala pojistné riziko a zda trvá po celou dobu trvání Pojistné smlouvy. Navrhovatel dále tvrdí, že Pojistná smlouva je neplatná minimálně v části, v níž je sjednáno pojištění pro případ dožití a smrti v prvních dvou letech pojištění následkem sebevraždy.

Navrhovatel argumentuje, že pojistné podmínky neumožňují Navrhovateli určit rozsah pojistného plnění a nemají tak náležitost předvídanou v § 2, § 4 odst. 5 a v § 34 odst. 1 zákona o pojistné smlouvě. Navrhovatel shledává pojistné podmínky neurčité ve smyslu 37 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“), a tudíž neplatné, přičemž tato neplatnost pojistných podmínek s ohledem na svoji povahu a význam není oddělitelná od Pojistné smlouvy a způsobuje tak neplatnost Pojistné smlouvy jako celku.

Navrhovatel namítá, že v Pojistné smlouvě není sjednán určitě způsob, jakým se bude oprávněná osoba podílet na výnosech pojistitele v souladu s § 4 odst. 1 písm. g) zákona o pojistné smlouvě.

Navrhovatel namítá, že Instituce nejprve část pojistného umísťuje do kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou a argumentuje, že to odporuje smluvním ujednáním, když se podle Pojistné smlouvy alokuje 100 % běžného pojistného do zvolených fondů.

Navrhovatel argumentuje, že Instituce se obohatila úmyslně a je nutno aplikovat desetiletou objektivní lhůtu ve smyslu § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku. Navrhovatel

argumentuje, že Instituce jednala k jeho škodě úmyslně, a to minimálně ve formě úmyslu nepřímého, který právní teorie definuje jako jednání, kdy škůdce věděl, že může škodu způsobit a pro případ, že ji způsobí, je s tím srozuměn. Navrhovatel tvrdí, že Instituce ve spolupráci se společností OVB Allfinanz a.s. vytvořila účelový obchodní model distribuce produktu DYNAMIK PLUS, který ve svém důsledku znamenal významný nárůst tržního podílu Instituce v segmentu investičního životního pojištění na úkor škod na majetku klientů v podobě nedůvodně hrazených poplatků za produkt, který klienti pořizovali s vědomím, že má zcela jiné vlastnosti než ve skutečnosti. Instituce prostřednictvím pojišťovacího zprostředkovatele zcela prokazatelně v rámci svého obchodního modelu prezentovala produkt DYNAMIK PLUS jako formu spoření, resp. bankovní produkt odpovídající spořicímu či dokonce běžnému účtu. Připodobnění produktu DYNAMIK PLUS ke spořicímu účtu, popř. dokonce běžnému účtu, probíhalo ze strany Instituce zcela vědomě.

Navrhovatel odmítá námitku Instituce na promlčení jeho nároku, protože Instituce se bezdůvodně obohatila úmyslně, a proto se použije desetiletá promlčecí lhůta. Navrhovatel dovozuje úmysl Instituce se bezdůvodně obohatit z jednání, kterým porušila povinnost vykonávat svoji činnost s odbornou péčí. Navrhovatel argumentuje, že Instituce byla srozuměna s tím, že se v důsledku svého jednání může bezdůvodně obohatit. Navrhovatel tvrdí, že se o neplatnosti Pojistné smlouvy dověděl až na základě konzultace s odborníkem, a proto svůj nárok na vydání bezdůvodného obohacení uplatnil včas.

Navrhovatel argumentuje, že námitka Instituce na promlčení je v rozporu s dobrými mravy. Navrhovatel k tomu dodává, že Pojistná smlouva je neplatná pouze z důvodů na straně Instituce. Navrhovatel neměl žádné indicie o možné neplatnosti Pojistné smlouvy. Instituce neposkytla z Pojistné smlouvy žádné plnění, což odpovídá specifiku pojistných vztahů, nic méně, připuštění námitky promlčení by fakticky znamenalo poskytnutí jednostranné výhody straně, která zavinila neplatnost Pojistné smlouvy a jako jediná přijímala plnění z této smlouvy, aniž by sama jakékoliv plnění ze smlouvy poskytla. Takovéto řešení by bylo vůči Navrhovateli hrubě nespravedlivé. Pro Navrhovatele by promlčení jeho nároku představovalo závažné sociální důsledky. Platba pojistného představovala pro Navrhovatele významnou položku jeho měsíčních výdajů. Navrhovatel uzavřel Pojistnou smlouvu s úmyslem zhodnotit vložené finanční prostředky a byl přesvědčen, že uzavření Pojistné v budoucnu ekonomicky zabezpečí jeho samotného nebo jeho blízké. Neplatnost pojistné smlouvy by v případě promlčení části zaplaceného pojistného znamenala fatální zásadní zásah do ekonomické sféry Navrhovatele, když tento dlouhodobě a cíleně vynakládal své finanční prostředky z důvodu jejich zhodnocení.

Navrhovatel argumentuje, že připuštěním námitky promlčení by v daném případě vedlo ke zneužití práva v rozporu s § 8 nového občanského zákoníku, kdy zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany a ke zřejmé nespravedlnosti. Navrhovatel argumentuje, že účelem promlčení je nátlak na včasné plnění. V tomto případě Navrhovatel po celou dobu trvání smluvního vztahu řádně plnil své smluvní povinnosti – tj. platil pojistné v pravidelném čase a v pravidelné výši, přičemž pouze minimální část pojistného byla určena k hrazení rizikové složky pojistného, část byla určena k hrazení nákladové složky pojistného a rozhodující část byla určena na investiční část pojistného, tedy na tu část, která pro Navrhovatele měla představovat budoucí finanční jistotu. Je v příkrém rozporu s principem spravedlnosti, aby se pojistné zaplacené pojistníkem (jehož horní hranice byla prakticky neomezená a jejíž stanovení záviselo podstatnou měrou na finančních možnostech pojistníka) promlčovalo po uplynutí tříleté objektivní promlčecí lhůty ve smyslu § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku. Pojistné smlouvy životního pojištění bývají uzavírány zpravidla na velmi dlouhou dobu, cca 20 let a déle; výjimkou nejsou smlouvy na 40 let. V případě odhalení neplatnosti pojistné smlouvy po 6 letech by tak klient měl polovinu zaplaceného pojistného promlčenou, což při standardní výši pojistného činí desetitisícové částky.

Navrhovatel argumentuje, že námitka promlčení odporuje snaze zákonodárce zajistit v případě neplatnosti smluvního vztahu rovnováhu práv obou smluvních stran viz § 107 odst. 3 starého občanského zákoníku.

3 Tvrzení Instituce

Instituce tvrdí, že Navrhovateli byly před uzavřením Pojistné smlouvy oznámeny informace podle § 66 zákona o pojistné smlouvě (toto prohlášení Navrhovatel potvrdil svým podpisem prohlášení).

Instituce tvrdí, že při uzavření Pojistné smlouvy Navrhovatel převzal ručně vyplněný tiskopis Pojistné smlouvy, Všeobecné pojistné podmínky a Doplnkové pojistné podmínky, které tvoří ve smyslu § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě součást Pojistné smlouvy. Podpisem Pojistné smlouvy Navrhovatele potvrdil, že byl s pojistnými podmínkami seznámen.

Instituce odmítá, že Pojistnou smlouvu sjednal Navrhovatel se zástupcem společnosti OVB Allfinanz, a. s., když za Instituci uzavřela smlouvu zaměstnankyně ■■■, výhradní pojišťovací agent.

Instituce dovozuje, že Navrhovatel měl veškeré informace relevantní pro své rozhodnutí, zda Pojistnou smlouvu uzavře.

Instituce rozporuje tvrzení Navrhovatele o tom, že nebyl před uzavřením Pojistné smlouvy informován o nákladovosti produktu. Instituce tvrdí, že povaha a podstata fungování investičního životního pojištění je zřejmá již ze samotné smluvní dokumentace a Navrhovatel seznámení s pojistnými podmínkami stvrdil svým podpisem na samotné Pojistné smlouvě. Instituce považuje za ryze účelové námitky Navrhovatele o tom, že nevěděl o existenci správních a počátečních nákladů, protože mu nebyly srozumitelně poskytnuty informace o nákladovosti sjednaného pojištění, ačkoliv zároveň nijak nezpochybňuje, že od Instituce smluvní dokumentaci při uzavření Pojistné smlouvy převzal, tj. měl možnost se s jejím obsahem seznámit. Instituce argumentuje, že pokud Navrhovateli nebyl obsah smluvní dokumentace dostatečně jasný, měl bezpochyby také možnost klást Zprostředkovateli či přímo Instituci otázky a tím případným nedorozuměním předejít.

Instituce odmítá, že Pojistná smlouva je absolutně neplatná ve smyslu § 39 starého občanského zákoníku a namítá, že Pojistná smlouva byla sjednána v souladu s právními předpisy a neexistuje žádný důvod, který by zakládal neplatnost Pojistné smlouvy.

Instituce nesouhlasí s argumentací Navrhovatele o tom, že Pojistná smlouva je neplatná z důvodu nepřenesení a nepřevzetí pojistného rizika a nízké pojistné částky, v důsledku čehož je funkce pojištění potlačena, a z čehož následně i dovozuje, že Instituce překročila povolený rozsah činností, ke kterým se váže její způsobilost k právním úkonům. Instituce je přesvědčena, že Pojistná smlouva obsahuje platný závazek pojistitele poskytnout pojistné plnění v případě nahodilé události, kterou je buď smrt, nebo dožití, přičemž pojistné plnění je vázáno na hodnotu tzv. podílových jednotek, tedy investičních podílů. Instituce odmítá, že by uzavřená Pojistná smlouva byla v rozporu se zákonem o pojistné smlouvě, ani že došlo k překročení jejího podnikatelského oprávnění. Instituce dodává, že i kdyby na její straně došlo k překročení podnikatelského, tedy licenčního oprávnění, tato skutečnost by sama o sobě nemohla být důvodem neplatnosti Pojistné smlouvy.

Instituce argumentuje, že Navrhovatel byl v Doplnkových pojistných podmínkách informován o existenci počátečních a správních nákladů, a že náklady jsou zahrnuty ve výši pojistného a jsou stanovené podle pojistně technických zásad pojistitele takovým způsobem, aby jejich výše umožňovala Instituci splnit své závazky obsažené v Pojistné smlouvě. Instituce namítá, že v době uzavření smlouvy neměla žádnou povinnost o těchto zásadách informovat. Instituce je přesvědčena, že ujednání o strhávání počátečních a správních nákladů je dostatečně určité a není žádného důvodu je považovat za neplatné. Proto se Instituce

nemohla bezdůvodně obohatit tím, že by strhávala počáteční a správní náklady bez právního důvodu.

Instituce namítá, že způsob výpočtu odkupného je stanoven v § 3 písm. x) zákona o pojistné smlouvě a že ze žádných dalších zákonných ustanovení nevyplývá, že je Instituce povinna s Navrhovatelem soukromoprávně sjednat, jak Instituce odkupné vypočte. Instituce namítá, že pokud by způsob výpočtu měl být povinnou náležitostí pojistné smlouvy, pak by tato skutečnost musela být uvedena v § 4 zákona o pojistné smlouvě, čemuž tak není. Instituce navíc kdykoli na žádost klienta tento výpočet ke konkrétnímu datu provede tak, aby klient tuto informaci měl k dispozici pro případ, že by chtěl vypovědět pojistnou smlouvu.

Instituce argumentuje ohledně snížení kapitálové hodnoty o rizikové pojistné, počáteční, správní a další náklady a zvýšení kapitálové hodnoty o zaplacené pojistné v jednom zúčtovacím období, že se jedná o pohyb finančních hodnot v časovém úseku, kterým je zúčtovací období (u pojistného je to frekvence, ve které je pojistné zaplacené), a který je obdobný pohybu finančních hodnot jako u velké části běžných účtů, které bývají pravidelně navyšovány o mzdu a snižovány o náklady, které jsou vlastníci běžných účtů povinni v daném období uhradit.

Instituce tvrdí, že podle Doplňkových pojistných podmínek se kapitálová hodnota s garantovanou technickou úrokovou mírou zvyšuje o část zaplaceného běžného pojistného, určeného na závazky vyplývající ze sjednaného základního pojištění a o část běžného zaplaceného pojistného alokovanou pojistníkem do této kapitálové hodnoty. Podle Instituce je tak zřejmé, že závazky spojené s uzavřeným životním pojištěním (tj. rizikové pojistné, počáteční, správní a jiné náklady) nejsou rozúčtovány mezi jednotlivé kapitálové hodnoty, ale jsou hrazeny pouze z kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou. Instituce je přesvědčena, že z povahy věci je logické, že pro toto umístění byla zvolena kapitálová hodnota s garantovanou technickou úrokovou mírou, neboť u ní nedochází k výkyvům z důvodu ceny podílových jednotek jako u jiných kapitálových hodnot tvořených podílovými jednotkami.

Instituce v této souvislosti připomíná, že primárním účelem životního pojištění je poskytnutí pojistné ochrany, tedy vyplacení pojistného plnění v případě pojistné události. Pro tyto účely pojistitel stanovuje u pojištění spojených s investicí pravidla pro nutné umístění části běžného pojistného určeného pro jednotlivá životní pojištění tak, aby byl trvale schopen dostát závazkům spojeným s konkrétní pojistnou smlouvou.

Instituce dále argumentuje, že ustanovení § 4 odst. 1 písm. g) zákona o pojistné smlouvě vyžaduje vymezení způsobu, jakým se oprávněná osoba podílí na výnosech pojistitele, jako podstatnou náležitost smlouvy pouze v případě, že se na tom strany dohodly. Vzhledem k tomu, že k takové dohodě nedošlo, je proto podle Instituce logické, že Pojistná smlouva ujednání o způsobu, jakým se oprávněná osoba podílí na výnosech pojistitele, neobsahuje.

Instituce argumentuje, že Doplňkové pojistné podmínky upravují podíl na výnosech z finančního umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy, nikoliv podíl na výnosech pojistitele. Tvrdí, že se jedná o stanovení způsobu bonifikace oprávněných osob, když podíly se vztahují k účetní kategorii rezerv pojistného životních pojištění podle zákona o pojišťovnictví, nikoliv k výnosům pojistitele.

Instituce vznáší námitku promlčení všech nároků Navrhovatele, které by finanční arbitr dovodil. Instituce výslovně vznáší námitku promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení pro případ celkové neplatnosti Pojistné smlouvy ve vztahu k pojistnému zaplacenému přede dnem 6. 4. 2013 a námitku promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení, resp. náhrady škody, pro případ částečné neplatnosti Pojistné smlouvy vztahující se k ujednáním o nákladech a poplatcích ve vztahu k počátečním nákladům a správním poplatkům.

Instituce odmítá, že námitka promlčení je v rozporu s dobrými mravy, protože nezavinila vznik škody ani údajnou neplatnost Pojistné smlouvy a vznik bezdůvodného obohacení na své straně. Instituce tvrdí, že neporušila žádné své povinnosti a smluvní dokumentace je platná. Instituce namítá, že Navrhovatel dobrovolně vstoupil do smluvního vztahu a znal jeho podmínky, včetně toho, že mu budou ze strany Instituce účtovány náklady a poplatky.

Instituce namítá, že není pravdou, že neposkytovala Navrhovateli žádné plnění, protože mu poskytovala pojistnou ochranu a dále mu spravovala investiční složku pojištění.

Instituce argumentuje, že v daném případě se jedná o běžný běh promlčecí doby, která marně uplynula vinou nečinnosti samotného Navrhovatele, který nedbal základní zásady *vigilantibus iura scripta sunt* (práva náležejí bdělým). Podle Instituce tak námitkou promlčení Navrhovatele nepoškozuje a taktéž žádným svým jednáním nepoškodila. Navrhovatel si způsobil promlčení sám tím, že po zjištění veškerých rozhodných skutečností neučinil nic pro zachování a uplatnění svých údajných nároků.

Instituce je stran promlčení uplatněného nároku přesvědčena, že Navrhovatel měl vědomost o důvodech údajné absolutní neplatnosti již v okamžiku uzavření Pojistné smlouvy, neboť již v tomto okamžiku věděl o veškerých skutečnostech, na kterých svou argumentaci o údajné neplatnosti pojistné smlouvy zakládá. Námitky Navrhovatele se týkají obsahu smluvní dokumentace, kterou měl při podpisu k dispozici.

Instituce argumentuje, že závěr o neplatnosti Pojistné smlouvy namítaných Navrhovatelem je závěrem právním. Pokud by totiž byla Pojistná smlouva skutečně neplatná, pak důvody neplatnosti existovaly již v době uzavření Pojistné smlouvy a v průběhu jejího trvání se nijak neměnily. Z toho důvodu Instituce považuje za nutné použít subjektivní dvouletou promlčecí lhůtu, což znamená, že datum rozhodné pro promlčení případného nároku na vydání bezdůvodného obohacení je dva roky před podáním návrhu.

4 Jednání o smíru

Finanční arbitr v souladu s § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu, ale smírného řešení sporu se nepodařilo finančnímu arbitrovi dosáhnout.

5 Právní posouzení

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy. Podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje podklady. Při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů, Ústavního soudu nebo Soudního dvora Evropské unie.

Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, a aby rozhodnutí finančního arbitra soud jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

5.1 Skutková zjištění

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že

- a) Navrhovatel a Inštituce uzavřeli dne 7. 10. 2007 Pojistnou smlouvu s pojistnou dobou 41 let, počátkem pojištění ode dne 8. 10. 2007, a pojištěním pro případ smrti nebo dožití, s měsíčním běžným pojistným ve výši 1.000 Kč, sjednanou pojistnou částkou pro případ smrti ve výši 200.000 Kč a kapitálové hodnoty pojištění, s umístěním pojistného do fondů: akciový, fond ropného a energetického průmyslu, zlatý, fond nemovitostních akcií;
- b) Navrhovatel snížil pojistné na 500 Kč s účinností k 8. 10. 2011;
- c) Navrhovatel zaplatil na pojistném za dobu trvání Pojistné smlouvy celkem 78.450 Kč;
- d) Navrhovatel v období od 29. 6. 2013 do 6. 4. 2016 uhradil Inštituci na pojistném částku ve výši 16.000 Kč;
- e) pojištění založené Pojistnou smlouvou zaniklo na základě výpovědi Navrhovatele výplatou odkupného ve výši 16.106 Kč ke dni 6. 4. 2016.

5.2 Rozhodná právní úprava

Navrhovatel a Inštituce uzavřeli Pojistnou smlouvu za účinnosti zákona o pojistné smlouvě a starého občanského zákoníku.

Podle § 3028 odst. 1 nového občanského zákoníku, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2014, a nahradil zákon o pojistné smlouvě i starý občanský zákoník, se tímto zákonem (myšleno novým občanským zákoníkem) „řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti“, přičemž podle odstavce 3 téhož ustanovení se právní poměry, na které se nevztahuje odstavec druhý (práva osobní, rodinná a věcná), a „vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí činnosti tohoto zákona“ řídí dosavadními právními předpisy, tedy zákonem o pojistné smlouvě a starým občanským zákoníkem.

Na pojistnou smlouvu obecně, a tedy i na Pojistnou smlouvu je současně nutno nahlížet jako na tzv. absolutní neobchod (absolutní občanskoprávní vztah) a rovněž jako na smlouvu spotřebitelskou, jelikož naplňuje znaky uvedené v ustanovení § 52 starého občanského zákoníku, kdy na jedné straně Pojistné smlouvy stojí Inštituce jako osoba, která při uzavírání a plnění Pojistné smlouvy jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, a na straně druhé Navrhovatel jako spotřebitel, tedy fyzická osoba, která při uzavírání a plnění Pojistné smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.

Finanční arbitr při rozhodování sporu musí na Navrhovatele pohlížet minimálně jako na tzv. průměrného spotřebitele, definice průměrného spotřebitele je explicitně obsažena například v bodu 18 preambule směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. 5. 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (dále jen „směrnice o nekalých obchodních praktikách“). Průměrným spotřebitelem se rozumí spotřebitel, který má dostatek informací a je v rozumné míře pozorný a opatrný, s ohledem na sociální, kulturní a jazykové faktory. Shodné pojetí převzal i Nejvyšší soud České republiky v rozsudku ze dne 30. 5. 2007, sp. zn. 32 Odo 229/2006, nebo v rozsudku ze dne 30. 10. 2009, sp. zn. 23 Cdo 1057/2009.

Praktickým projevem spotřebitelské ochrany je pak zejména zákaz tzv. zneužívajících klauzulí, ujednání, která ve smyslu § 56 starého občanského zákoníku zakládají v rozporu s požadavkem dobré víry a k újmě spotřebitele, značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran. Kritérium posuzování nerovnováhy v právech a povinnostech stran,

resp. vážnost jeho aplikace, je pak umocněno tím, že se jedná o adhezní smlouvu, tedy o smlouvu spadající do kategorie smluv, kterou typizuje skutečnost, že obsah práv a povinností právního vztahu není dán vyjednáváním stran, ale záměrem, vůlí smluvní strany v postavení dodavatele.

5.3 Rozhodná smluvní úprava

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů nezjistil, že Navrhovatel neměl před podpisem Pojistné smlouvy k dispozici všechny potřebné dokumenty a nemohl si je tedy řádně prostudovat, případně mohl podpis Pojistné smlouvy odložit o dobu k jejich prostudování potřebnou. Naopak, i sám Navrhovatel potvrdil, že před podpisem Pojistné smlouvy Všeobecné pojistné podmínky a Doplňkové pojistné podmínky obdržel.

Právní vztah založený Pojistnou smlouvou se tedy řídí Pojistnou smlouvou, Všeobecnými pojistnými podmínkami a Doplňkovými pojistnými podmínkami.

5.4 Návrh na určení vs. návrh na plnění

Podle § 24 zákona o finančním arbitrovi se v řízení před finančním arbitrem postupuje podle zákona o finančním arbitrovi a podle správního řádu, nestanoví-li zákon o finančním arbitrovi jinak. Zákon o finančním arbitrovi pravidla pro rozhodování o návrzích na určení nebo na plnění neupravuje, proto se použije úprava správního řádu, kde podle § 142 odst. 1 správního řádu platí, že „[s]právní orgán v mezích své věcné a místní příslušnosti rozhodne na žádost každého, kdo prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jeho práv, zda určitý právní vztah vznikl a kdy se tak stalo, zda trvá, nebo zda zanikl a kdy se tak stalo“. Podle § 142 odst. 2 správního řádu finanční arbitr nepostupuje podle § 142 odst. 1 správního řádu tehdy, jestliže „může otázku jeho vzniku, trvání nebo zániku řešit v rámci jiného správního řízení“.

Protože je rozhodnutí finančního arbitra přezkoumatelné soudem, nikoli v režimu přezkumu správního rozhodnutí podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, ale v režimu zvláštního přezkumu podle části páté občanského soudního řádu, posuzuje finanční arbitr „nezbytnost“ určovacího návrhu analogicky „naléhavému právnímu zájmu“ k určovací žalobě ve smyslu § 80 občanského soudního řádu, který stanoví „[u]rčení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem“.

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 28. 2. 2011, sp. zn. 23 Cdo 5054/2008, že „Naléhavý právní zájem na určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je dán zejména tehdy, kdy by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým. Jestliže však k porušení práva již došlo, a je tedy možno žalovat na splnění povinnosti, která z porušení práva vyplývá, nemá preventivní ochrana poskytovaná jinak podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. žádného smyslu. Proto žaloba domáhající se určení podle tohoto ustanovení nemůže být zpravidla opodstatněna tam, kde lze žalovat na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř. Vyslovený předpoklad však nelze chápat obecně. Prokáže-li žalobce, že má právní zájem na tom, aby bylo určeno určité právo nebo právní poměr, přestože by mohl žalovat přímo na splnění povinnosti, nelze mu určovací žalobu odepřít. Za nedovolenou - při možnosti žaloby na plnění - lze považovat určovací žalobu jen tam, kde by nesloužila potřebám praktického života, nýbrž by vedla jen ke zbytečnému rozmnožování sporů. Jestliže se určením, že tu právní vztah nebo právo je či není, vytvoří pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu (a předejde se tak žalobě o plnění), nebo jestliže žaloba na plnění neřeší a ani nemůže řešit celý obsah a dosah sporného právního vztahu nebo práva, je určovací žaloba přípustná i přesto, že je možná také žaloba na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř.“

Rovněž v rozhodnutí ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1734/2013, Nejvyšší soud dovodil, že „[ž]aloba na určení je preventivního charakteru a má místo jednak tam, kde její pomocí lze eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu a k odpovídající nápravě nelze dospět jinak, jednak v případech, v nichž určovací žaloba účinněji než jiné právní prostředky vystihuje obsah a povahu příslušného právního vztahu a jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy tvořící určitý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích sporů účastníků. Tyto funkce určovací žaloby korespondují právě s podmínkou naléhavého právního zájmu; nelze-li v konkrétním případě očekávat, že je určovací žaloba bude plnit, nebude ani naléhavý právní zájem na takovém určení. Přitom příslušné závěry se vážou nejen k žalobě na určení jako takové, ale také k tomu, jakého konkrétního určení se žalobce domáhá (v souzené věci se žalobce nedomáhal určení neexistence závazkového právního vztahu /práva/, ale určení neplatnosti smlouvy). Určovací žaloby slouží potřebám praktického života a nemohou vést ke zbytečnému rozmnožování sporů. Naléhavý právní zájem na požadovaném určení je proto současně dán jen tehdy, jestliže je (objektivně vzato) způsobilé odstranit stav právní nejistoty žalobce nebo ohrožení jeho práva. Pomocí určovací žaloby nelze řešit otázky, které mají význam jen pro jiné – dosud nezahájené nebo již probíhající – řízení (v němž je lze řešit jako předběžné otázky) nebo které mají být podle zákona řešeny v jiném řízení“.

Protože samotný návrh na plnění v posuzovaném případě řeší celý obsah a dosah sporného vztahu (vydání bezdůvodného obohacení získaného za celou dobu trvání smluvního vztahu), neboť pojištění založené Pojistnou smlouvou skončilo a smluvní strany z ní nejsou již navzájem zavázány, např. k placení pojistného a plnění v případě pojistné události, má finanční arbitr za to, že není dán právní zájem na tom, aby finanční arbitr určil autoritativním výrokem, že Pojistná smlouva je neplatná. Otázka určení neplatnosti Pojistné smlouvy je v posuzovaném případě pouze předběžnou otázkou, která je z odůvodnění rozhodnutí finančního arbitra patrná.

5.5 Promlčení

Návrh na zahájení řízení podal Navrhovatel k finančnímu arbitrovi dne 29. 6. 2016. Podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem se podle § 8 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 112 starého občanského zákoníku staví promlčecí doba práva na vydání bezdůvodného obohacení.

Subjektivní promlčecí doba práva na vydání bezdůvodného plnění je podle § 107 odst. 1 starého občanského zákoníku dvouletá, když platí, že „Právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčí za dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil.“

Objektivní promlčecí doba je podle § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku tříletá resp. desetiletá při úmyslném bezdůvodném obohacení („[n]ejezpoddějí se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí za tři roky, a jde-li o úmyslné bezdůvodné obohacení, za deset let ode dne, kdy k němu došlo.“).

Pokud jde o vzájemný vztah subjektivní a objektivní promlčecí doby, pak odkazuje finanční arbitr na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu, že „[v]e vzájemném vztahu subjektivní a objektivní promlčecí doby se právo promlčí uplynutím jedné z nich i tehdy, běží-li ještě druhá promlčecí doba“ (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 28 Cdo 3977/2007).

Stran počátku běhu subjektivní promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení Nejvyšší soud konstantně judikuje: „[z] hlediska posouzení počátku běhu dvouleté subjektivní promlčecí doby podle § 107 odst. 1 obč. zák. je tedy rozhodný okamžik, kdy se oprávněný v konkrétním případě skutečně dozví o tom, že došlo na jeho úkor k získání bezdůvodného obohacení a kdo je získal. Jinak řečeno, pro začátek běhu subjektivní promlčecí doby

k uplatnění práva na vydání bezdůvodného obohacení se vyžaduje skutečná (prokázaná) a nikoli jen předpokládaná vědomost oprávněného. K tomu dochází tehdy, kdy oprávněný zjistí takové skutkové okolnosti, které mu umožní uplatnit jeho právo žalobou u soudu. V případě bezdůvodného obohacení získaného plněním z neplatné smlouvy (§ 457 obč. zák.) je pak rozhodující subjektivní moment, kdy oprávněný zjistí takové okolnosti, z nichž lze dovodit, že smlouva, z níž bylo plněno, je neplatná.“ (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2007, sp. zn. 33 Odo 306/2005).

Prokazatelnou vědomost o neplatnosti Pojistné smlouvy a vzniku bezdůvodného obohacení finanční arbitr dovozuje nejpozději od okamžiku výplaty odkupného dne 6. 4. 2016. V tento okamžik si Navrhovatel mohl učinit závěr o tom, že utrpěl finanční ztrátu v souvislosti s Pojistnou smlouvou, resp. že se Instituce na jeho úkor obohatila (Navrhovatel věděl, kolik na pojistném zaplatil a kolik mu Instituce vyplatila na odkupném), současně Navrhovatel věděl proti komu případnou žalobu směřovat, protože byl ve smluvním vztahu pouze s Institucí, které pravidelně hradil platby pojistného.

Pro posouzení promlčení nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení se použije objektivní tříletá lhůta, což znamená, že za mezní datum rozhodné pro promlčení vydání bezdůvodného obohacení je den 29. 6. 2013, tj. tři roky před podáním návrhu k finančnímu arbitrovi. Co si strany plnily před tímto datem je promlčené, co si plnily, po tomto datu je z hlediska vydání bezdůvodného obohacení nepromlčené.

Pokud by se Instituce měla bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele úmyslně, počítala by se místo objektivní tříleté promlčecí lhůty promlčecí lhůta desetiletá. Otázku prokazování úmyslu u bezdůvodného obohacení řešil Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, ve kterém vyslovil závěr, že *„nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování Nejvyšší soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázaná.“*

O úmyslné bezdůvodné obohacení na straně Instituce by tedy šlo v případě, že by věděla nebo byla alespoň srozuměna s tím, že přijímáním běžného pojistného od Navrhovatele se bezdůvodně obohacuje.

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr nezjistil, že by Instituce nebyla přesvědčena o platnosti Pojistné smlouvy, nebo že by Instituce měla úmysl (ať přímý či nepřímý) bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele. Finanční arbitr nemůže pro posouzení promlčení v tomto případě desetiletou promlčecí dobu použít.

K námitce promlčení v rozporu s dobrými mravy Nejvyšší soud judikoval ve svém rozhodnutí ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2593/2011, že *„[u]plnění námitky promlčení by se přičilo dobrým mravům jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby ničím nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku v důsledku promlčení byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil. O jednání vykazující znaky přímého úmyslu poškodit druhého účastníka by ovšem nebylo možno uvažovat z okolností a důvodů, z nichž je vznik uplatněného nároku dovozován, nýbrž jen z konkrétních okolností, za nichž byla námitka*

promlčení tohoto nároku uplatněna. Tyto okolnosti by přitom musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námitku promlčení (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2905/99, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. 33 Odo 561/2006).“

Z předložených podkladů finanční arbitr nezjistil, že by k promlčení uplatněného nároku Navrhovatele došlo vinou Instituce nebo že by námitka promlčení byla projevem zneužití práva na úkor Navrhovatele, natož pak, aby některý z těchto důvodů byl naplněn v tak výjimečné intenzitě, která by odůvodňovala odepření možnosti uplatnit námitku promlčení.

Jestliže Navrhovatel k rozporu námitky promlčení argumentuje zejména porušením povinností na straně Instituce a poukazuje na skutečnosti, že Instituce vypracovala Pojistnou smlouvu s vadami způsobujícími její neplatnost, jedná se o vylíčení skutkového základu podaného návrhu, nikoli však o popis zvláštních okolností navozujících rozpor námitky promlčení s dobrými mravy.

Nelze přisvědčit ani argumentu Navrhovatele, že mimořádná intenzita okolností prokazující úmysl Instituce poškodit Navrhovatele vyplývá z množství smluv, které Instituce uzavřela nebo systematickosti toho, jakým způsobem smlouvy uzavírá. Mimořádná míra intenzity by se musela vztahovat ke konkrétním okolnostem vyplývajícím z konkrétní Pojistné smlouvy vůči jejím smluvním stranám, nikoli navenek vůči jiným klientům Instituce bez ohledu na jejich počet. Ze stejného důvodu nelze ani přisvědčit námitce Navrhovatele, že s ohledem na množství poškozených klientů je námitka promlčení ze strany Instituce zjevným zneužitím práva.

5.6 Ujednání o počátečních, správních a inkasních nákladech

Finanční arbitr posuzoval, zda smluvní ujednání Doplnkových pojistných podmínek o strhávání nákladů jsou určitá ve smyslu ustanovení § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku, podle kterého: „[p]rávní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný.“

Finanční arbitr z vyjádření Instituce a jí předložených podkladů zjistil, že Instituce odečítala měsíčně z kapitálové hodnoty pojištění při každé přichozí platbě pojistného správní náklady ve výši 45,32 Kč až 55,58 Kč a počáteční náklady ve výši 23,28 Kč až 25,32 Kč.

Podle ustanovení čl. 1 bodu 3.1. a 3.2. Doplnkových pojistných podmínek platí, že „3.1. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého účtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční a správní náklady stanovené podle pojistně technických zásad pojistitele. 3.2. Pojistitel je oprávněn započítat pojistníkovi inkasní náklady za každé zaplacené pojistné.“

Podle ustanovení § 7 odst. 1 zákona o pojistné smlouvě musí mít pojistná smlouva písemnou formu, s výjimkou případů, kdy zakládá pojištění s pojistnou dobou kratší než 1 rok (krátkodobé pojištění). Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 32 Odo 1242/2005, že „[j]de-li o právní úkon, pro který je stanovena pod sankcí neplatnosti písemná forma, musí určitost obsahu projevu vůle vyplývat z textu listiny, na níž je tento projev vůle zaznamenán.“

Všechna ujednání Pojistných smluv tedy musí tedy být písemná a zaznamenaná určitě a srozumitelně. Určitost je chápána jako kvalita obsahu právního úkonu (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1122/2010 „*Určitost představuje kvalitu obsahu právního úkonu; právní úkon je neurčitý, jestliže se jednajícimu nezdařilo jednoznačným způsobem stanovit obsah vůle, přičemž neurčitost tohoto obsahu nelze odstranit a překlenout ani za použití výkladových pravidel.*“)

Právní úkon není neurčitý, lze-li jeho obsah vyložit výkladem, viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 573/2005: „[z]ávěr o neurčitosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevit.“

Z Doplňkových pojistných podmínek není ani výkladem seznatelná reálná výše ani způsob, který by vedl ke stanovení poměrné výše nákladů k placenému běžnému měsíčnímu pojistnému, které Instituce Navrhovatelí strhává. Doplňkové pojistné podmínky nejsou doplněny žádným dalším ujednáním, které by upřesňovalo výši počátečních, správních a inkasních nákladů.

Z Doplňkových pojistných podmínek vyplývá, že Instituce uplatňuje na vrub Navrhovatele jisté náklady, ty však nelze v rámci smluvního textu v žádné podobě identifikovat, resp. individualizovat, a nelze tudíž ani určit výši těchto počátečních nákladů a jiných nákladů a to ani přibližně, což potenciálně vede k absurdnímu důsledku stržení např. každého celého běžného pojistného.

Je pak právně irelevantní vzhledem k posuzování platnosti strhávání počátečních, správních a inkasních nákladů, že se Navrhovatel a Instituce Pojistnou smlouvou po určitou dobu řídili. Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 27. 10. 1999, sp. zn. 22 Cdo 910/98, že „[p]latné právo neumožňuje zpětné zhojení vad právních úkonů absolutně neplatných (konvalidaci).“

Přístup a závěry finančního arbitra je též v souladu se závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 3. 3. 2009, sp. zn. 32 Cdo 661/2008, kde v tomto sporu podle článku X, bod 2.6 leasingové smlouvy v případě úplného zničení nebo odcizení předmětu leasingu náležely žalobkyni (leasingové společnosti) mj. „odúročené finanční služby“. Smlouva samotná, ani obchodní podmínky však nestanovily, jakým způsobem má být odúročení finanční služby provedeno, pojem finanční služby nedefinují, tento pojem není uveden ani ve splátkovém kalendáři. Soud prvního stupně proto došel k závěru, že ujednání obsažené v článku X, bod 2.6 obchodních podmínek, které jsou nedílnou součástí smlouvy mezi účastníky uzavřené (podle jejíhož obsahu vztahy mezi účastníky posuzoval), je absolutně neplatné podle § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku. Nejvyšší soud tento názor potvrdil následovně: „S ohledem na skutková zjištění soudu učiněná vztahující se k obsahu smlouvy a obchodních podmínek i splátkového kalendáře jako jejich součástí považuje dovolací soud za správný závěr o neurčitosti pojmu "odúročená finanční služba" a s tím související závěr o neplatnosti příslušné části článku X. bod 2.6. smlouvy podle § 37 odst. 1 obč. zák.“

Finanční arbitr ujednání o strhávání počátečních, správních nákladů a inkasních nákladů v čl. 1 bodu 3.1. a 3.2. Doplňkových pojistných podmínek s ohledem na výše uvedené považuje za neurčité a podle § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku za neplatné.

5.7 Ujednání o rizikovém pojistném

Čl. 1 bod 1.6. a 1.7. Doplňkových pojistných podmínek upravuje rizikové pojistné takto „1.6. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o rizikové pojistné za základní pojištění. 1.7. Rizikové pojistné za základní pojištění stanoví pojistitel podle pojistně technických zásad pojistitele, především s ohledem na pohlaví a věk pojištěného, pojistnou částku platnou pro aktuální zúčtovací období a na zdravotní stav pojištěného k datu sjednání pojištění nebo k datu poslední změny pojistné částky nebo pojistného.“

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že Instituce odečítala měsíčně z kapitálové hodnoty pojištění rizikové pojistné ve výši 16,67 Kč až 23,99 Kč.

V Pojistné smlouvě, ani v Doplňkových pojistných podmínkách nebo jiných smluvních dokumentech, které tvoří součást Pojistné smlouvy, přitom není sjednána výše rizikového

pojistného, které si Instituce strhává na pojištění smrti (tj. výše, v jaké Instituce rizikové pojistné strhávala, nemá jakoukoliv oporu ve sjednané Pojistné smlouvě).

Ujednání čl. 1 bodu 1.6. a 1.7. Doplnkových pojistných podmínek považuje finanční arbitr za neplatné z důvodu neurčitosti ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku a finanční arbitr odkazuje na důvody, kvůli kterým shledal neplatnost ujednání o počátečních, správních a inkasních nákladech.

5.8 Ujednání o odkupném

Čl. 8 odst. 3 Všeobecných pojistných podmínek platí, že „*[v]ýši odkupného pojistitel stanoví podle pojistně technických zásad.*“

Ustanovení § 3 písm. x) zákona o pojistné smlouvě přitom stanoví, že „*[p]ro účely tohoto zákona se rozumí odkupným část nespotřebovaného pojistného ukládaná pojistitelem jako technická rezerva vypočtená pojistně matematickými metodami k datu zániku soukromého pojištění*“.

Finanční arbitr chápe výše uvedené ustanovení zákona o pojistné smlouvě jako povinnost Instituce jako odborníka spočítat v případě ukončení smlouvy konkrétní výši odkupného. To však neznamená, že by Instituce s Navrhovatelem neměla povinnost si soukromoprávně sjednat, jak Instituce výši odkupného vypočte např. tzv. odkupným koeficientem (x % kapitálové hodnoty pojistné smlouvy atd.). Toto ustanovení je spíše veřejnoprávního charakteru a míří na skutečnost, že pojišťovna musí mít výši odkupného nastavenou v souladu s pojistně matematickými metodami, tj. aby výše odkupného neohrožovala pojistný kmen atd.

Finanční arbitr vymezení odkupného pouze odkazem ve Všeobecných pojistných podmínkách na pojistně technické zásady bez dalšího, se kterými se navíc pojistník, v tomto případě Navrhovatel, neměl možnost před uzavřením pojistné smlouvy seznámit, a které nejsou její součástí, nepovažuje za dostatečně určité ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku, a ujednání čl. 8 odst. 3 Všeobecných pojistných podmínek tedy za neplatné.

5.9 Ujednání o alokaci pojistného

Finanční arbitr zjistil, že v Pojistné smlouvě si Navrhovatel a Instituce sjednali umístění běžného pojistného v rozsahu 40 % do fondu akciového, 20% do fondu ropného a energetického průmyslu, 10% do zlatého fondu a 30 % do fondu nemovitostních akcií.

Podle bodu 2.6. Doplnkových pojistných podmínek si Navrhovatel a Instituce současně sjednali, že: „*[k]apitálová hodnota s garantovanou technickou úrokovou mírou se zvyšuje o část zaplaceného běžného pojistného určenou na závazky vyplývající ze sjednaného základního pojištění a o část zaplaceného běžného pojistného alokovanou pojistníkem do této kapitálové hodnoty...*“

V čl. 1 bodu 10.1. Doplnkových pojistných podmínek si Navrhovatel a Instituce sjednali, že „*[a]lokace běžného pojistného: Pojistitel je oprávněn stanovit minimální procento alokace pojistného nebo minimální peněžní hodnotu alokovaného pojistného do kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou, do kapitálové hodnoty s vyhledávanou úrokovou mírou a do kapitálových hodnot tvořených podílovými jednotkami vnitřních fondů.*“

Finanční arbitr nezjistil, že by si Navrhovatel a Instituce v Pojistné smlouvě, Doplnkových pojistných podmínkách nebo v jiných smluvních dokumentech, které tvoří součást Pojistné smlouvy, sjednali alokační procento pojistného do kapitálové hodnoty s garantovanou úrokovou mírou.

Ze shromážděných podkladů tedy není zřejmé, jaké procento běžného pojistného Instituce alokuje do fondů vymezených v Pojistné smlouvě a jaké procento Instituce alokuje do kapitálové hodnoty s technickou úrokovou mírou.

Finanční arbitr považuje čl. 1 bodu 10.1. Doplnkových pojistných podmínek neurčitý a ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku za neplatný.

Výše uvedené čl. 1 bodu 10 odst. 1 Doplnkových pojistných podmínek o alokaci pojistného do kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou vyjadřuje, jakým způsobem pojistitel naloží se zaplaceným pojistným a jak pojistné investuje, a nikoli konkrétní způsob, jakým se pojistník podílí na výnosech pojistitele.

Způsob, jakým se bude Navrhovatel podílet na výnosech Instituce, tedy proces rozdělení dosaženého výnosu, upravují další ujednání pojistných podmínek. Konkrétně z čl. 2.5. Doplnkových pojistných podmínek vyplývá, že Navrhovatel se na výnosu pojistitele z investování do podílových fondů podílí tak, že případný výnos podílových fondů je Navrhovateli vyplacen v rámci kapitálové hodnoty, jejíž výši stanoví Instituce na základě ceny podílových jednotek v den odkupu.

Finanční arbitr dovozuje, že ujednání § 4 odst. 1 písm. g) zákona o pojistné smlouvě neomezuje výnos pojistitele jen na výnos z technických rezerv, ale hovoří obecně i o výnosu z investičního životního pojištění. Obecně je výnosem z investičního životního pojištění kladný rozdíl toho, že podílová jednotka je pojistitelem prodána za vyšší částku, než za jakou byla nakoupena.

Podle § 3 písm. p) zákona o pojistné smlouvě „*Pro účely tohoto zákona se rozumí pojistným úplatá za soukromé pojištění*“, tj. pojistné je majetkem pojišťovny a nikoliv majetkem pojistníka, který má (nebo jeho obmyšlená osoba) po pojišťovně jen pohledávku na mimořádný výběr / odkupné / pojistné plnění. Pokud tedy pojistitel alokuje pojistné do podílového fondu zvoleného pojistníkem, alokuje do něj svůj vlastní majetek. Pokud podílový fond docílí výnosu, jedná se tak o výnos z majetku pojistitele tj. výnos pojistitele. Podle ujednání čl. 2.5. Doplnkových pojistných podmínek se tak Navrhovatel stoprocentně podílí na výnosu pojistitele z investování do podílových fondů, resp. i stoprocentně nese případnou ztrátu z investování.

S ohledem na výše uvedené finanční arbitr uzavírá, že neplatnost čl. 1 bodu 10 odst. 1 Doplnkových pojistných podmínek nemá vliv na určitost sjednání způsobu, jakým se pojistník podílí na výnosech ve smyslu § 4 odst. 1 písm. g) zákona o pojistné smlouvě.

5.10 Podstatné náležitosti pojistné smlouvy

Podle § 2 zákona o pojistné smlouvě „*[p]ojistná smlouva je smlouvou o finančních službách, ve které se pojistitel zavazuje v případě vzniku nahodilé události poskytnout ve sjednaném rozsahu plnění a pojistník se zavazuje platit pojistiteli pojistné.*“

Podstatnou náležitostí pojistné smlouvy je tedy jednak závazek pojistitele „*v případě vzniku nahodilé události poskytnout ve sjednaném rozsahu plnění*“ a proti tomu závazek pojistníka platit pojistné.

Dalším náležitostí pojistné smlouvy se věnuje § 4 odst. 1 zákona o pojistné smlouvě: „*[p]ojistná smlouva obsahuje vždy a) určení pojistitele a pojistníka, b) určení oprávněné osoby, c) určení, zda se jedná o pojištění škodové nebo obnosové, d) vymezení pojistného nebezpečí a pojistné události, e) výši pojistného, jeho splatnost a údaj o tom, zda se jedná o pojistné běžné nebo jednorázové, f) vymezení pojistné doby a doby, na kterou byla pojistná smlouva uzavřena, g) v případě pojištění osob, bylo-li dohodnuto, že se oprávněná osoba bude podílet na výnosech pojistitele, způsob, jakým se oprávněná osoba na těchto výnosech bude podílet.*“

Navrhovatel ve svých tvrzeních napadá určitost sjednaného rozsahu pojistného plnění, určitost vymezení pojistného a vymezení způsobu, jakým se oprávněná osoba bude na výnosech podílet a dále skutečnost, že Instituce převzala pojistné riziko.

Úprava pojistného plnění v Pojistných smlouvách je přitom následující:

Čl. 1 Doplnkových pojistných podmínek stanoví, že „1.1. *Dožije-li se pojištěný dne uvedeného v pojistné smlouvě jako konec pojištění, pojistitel vyplatí pojištěnému sjednanou pojistnou částku pro případ dožití, byla-li sjednána při uzavření pojistné smlouvy a kapitálovou hodnotu pojištění ve výši stanovené k datu konce pojištění. Požádá-li o to pojištěný, pojistitel dohodne s pojištěným namísto jednorázového plnění výplatu doživotního nebo časově omezeného důchodu. Splátka důchodu nesmí činit méně než minimální výše uvedená v Přehledu poplatků.*

1.2. Dojde-li v době trvání pojištění ke smrti pojištěného, nikoli následkem sebevraždy do dvou let trvání pojištění, pojistitel vyplatí oprávněné osobě sjednanou pojistnou částku pro případ smrti a kapitálovou hodnotu pojištění ve výši stanovené k datu oznámení pojistné události pojistiteli.

1.3. Zemře-li pojištěný v prvních dvou letech trvání pojištění následkem sebevraždy, zanikají bez práva na plnění všechna sjednaná pojištění. V takovém případě pojistitel vyplatí oprávněné osobě kapitálovou hodnotu pojištění ve výši stanovené k datu oznámení úmrtí pojistiteli. Není-li pojištěný zároveň pojistníkem, bude kapitálová hodnota pojištění vyplacena pojistníkovi.

1.4. Zemře-li pojištěný ve třetím nebo dalším roce trvání pojištění následkem sebevraždy a neuplynuly-li alespoň dva roky od posledního zvýšení pojistné částky, k němuž došlo z jiného důvodu než v důsledku indexace pojištění, vyplatí pojistitel oprávněné osobě součet nejnižší pojistné částky platné v průběhu dvou let před datem úmrtí pojištěného a kapitálové hodnoty pojištění ve výši stanovené k datu oznámení pojistné události pojistiteli.

1.5. V případě, že smrt pojištěného není pojistnou událostí, vyplatí pojistitel oprávněné osobě část kapitálové hodnoty stanovenou podle pojistné technických zásad pojistitele k datu, kdy se o smrti dozvěděl. Není-li pojištěný zároveň pojistníkem, bude tato částka vyplacena pojistníkovi.“

V Pojistných smlouvách si Navrhovatel sjednal pojistnou částku pro případ smrti 200.000 Kč, rozsah pojistného plnění doplňují Doplnkové pojistné podmínky v čl. 1 tak, že v případě dožití Navrhovatel obdrží kapitálovou hodnotu pojištění a v případě smrti obdrží oprávněná osoba kapitálovou hodnotu pojištění + 200.000 Kč. Pojistné plnění je tedy přímo vázáno na kapitálovou hodnotu pojištění. Kapitálová hodnota je upravena v bodě 2 odst. 2.5 Doplnkových pojistných podmínek takto: „*Kapitálovou hodnotou se rozumí aktuální hodnota pojištění a člení se na kapitálovou hodnotu s garantovanou technickou úrokovou mírou a kapitálovou hodnotu negarantovanou. Kapitálová hodnota se snižuje k 1. dni každého zúčtovacího období o rizikové pojistné za základní pojištění, počáteční a správní náklady a poplatky. Kapitálová hodnota se zvyšuje o zaplacené pojistné. Kapitálová hodnota se může měnit s ohledem na vývoj cen podílových jednotek jednotlivých vnitřních fondů. Dále se kapitálová hodnota může snižovat o mimořádné výběry. ...“*

Pojem „*kapitálová hodnota pojištění*“ je sám o sobě určitý bez ohledu na to, zda Instituce snižovala bez platného právního důvodu kapitálovou hodnotu pojištění. Pojistná smlouva je smlouvou o investičním životním pojištění, pro které je typické, že část pojistného je investována do fondů a pojistitel jakkoliv negarantuje výnos fondu, který může být i záporný, tudíž výši pojistného plnění při dožití a též při smrti nelze předem stanovit.

Finanční arbitr tedy považuje pojistné plnění za sjednané dostatečně určitě.

K přenosu pojistného rizika, finanční arbitr argumentuje, že Instituce na sebe převzala pojistné riziko výplaty částky 200.000 Kč v případě smrti Navrhovatele. Instituce tak na sebe převzala riziko v části pojištění pro případ smrti. Finanční arbitr investiční životní pojištění chápe jako kombinovaný produkt pojištění a investice, z logiky tohoto produktu tedy postačí, převzala-li Instituce pojistné riziko pouze v části produktu. Finanční arbitr tak podotýká, že se neztotožňuje s názorem Navrhovatele, že Instituce nepřevzala v daném případě pojistné riziko.

V Pojistné smlouvě je sjednáno „*celkové lhůtní pojistné za základní pojištění a za pojištění s ním sjednaná 1.000 Kč*“, dále jen zaškrtnuta možnost „*pojistník je povinen pojistné platit měsíčně.*“ Finanční arbitr tak konstatuje, že pojistné považuje za určitě ujednané ve smyslu § 4 odst. 1 písm. e) zákona o pojistné smlouvě.

Finanční arbitr tak uzavírá, že neshledal neplatnost některé z podstatných náležitostí Pojistné smlouvy.

5.11 Posouzení platnosti Pojistné smlouvy jako celku

Finanční arbitr výše shledal neplatnost ujednání o počátečních, správních a inkasních nákladech, rizikovém pojistném, odkupném a o alokaci pojistného.

Podle § 41 starého občanského zákoníku platí, že „*Vztahuje-li se důvod neplatnosti jen na část právního úkonu, je neplatnou jen tato část, pokud z povahy právního úkonu nebo z jeho obsahu anebo z okolností za nichž k němu došlo, nevyplývá, že tuto část nelze oddělit od ostatního obsahu.*“

K částečné neplatnosti právního úkonu finanční arbitr odkazuje na ustálený přístup Nejvyššího soudu, vyjádřený např. v usnesení ze dne 31. 10. 2013, sp. zn. 33 Cdo 1867/2012: „*'oddělitelnost' části právního úkonu od ostatního jeho obsahu je třeba vždy dovodit výkladem z povahy právního úkonu nebo z jeho obsahu anebo z okolností, za nichž k němu došlo (§ 35 obč. zák.). Neoddělitelnost je tak třeba chápat ve smyslu obsahovém nikoliv reálné neoddělitelnosti; podle zásady favor negotii je pak třeba dávat přednost přístupu, který jinak zachovává ostatní části smlouvy (v projednávaném případě dohodu žalobkyně a žalované o provizi ve výši 5% z kupní ceny od 7.073.820,- Kč do 7.527.269,- Kč a ve výši 6% z kupní ceny 7.527.270,- Kč).*“

Při posuzování věci z pohledu oddělitelnosti právního úkonu vyšel finanční arbitr ze zákonné definice pojistné smlouvy v § 2 zákona o pojistné smlouvě, že „*[p]ojistná smlouva je smlouvou o finančních službách, ve které se pojistitel zavazuje v případě vzniku nahodilé události poskytnout ve sjednaném rozsahu plnění a pojistník se zavazuje platit pojistiteli pojistné.*“

Rozhodný je tedy závazek pojistníka platit pojistné a tomu odpovídá závazek pojistitele vyplatit pojistné plnění.

Vůle Instituce vyplatit pojistné plnění v kapitálové hodnotě snížené o náklady a rizikové pojistné byla zásadní při uzavírání Pojistné smlouvy. Finanční arbitr nezjistil, že by cílem, se kterým uzavřela Instituce Pojistné smlouvy, nebylo poskytnout sjednaný pojistný produkt a nebylo současně realizovat vlastní ekonomickou činnost, nicméně neplatnost ujednání o nákladech a rizikovém pojistném tento účel narušuje a finanční arbitr z toho dovozuje, že Instituce by bez nákladů a rizikového pojistného Pojistné smlouvy neuzavřela, protože by poskytovala pojistnou ochranu a správu investice bezúplatně.

Neplatná ujednání o počátečních, správních a inkasních nákladech, rizikovém pojistném, odkupném a alokaci pojistného nejsou proto ve smyslu § 41 starého občanského zákoníku oddělitelná od ostatních ujednání pojistných podmínek a Pojistná smlouva je tudíž neplatná jako celek.

5.12 Vydání bezdůvodného obohacení

Podle § 451 starého občanského zákoníku platí, „(1) Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat. (2) Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.“

Instituce se v tomto případě na úkor Navrhovatele bezdůvodně obohatila tím, že přijala pojistné z neplatné Pojistné smlouvy. Navrhovatel se na úkor Instituce bezdůvodně obohatil tím, že z neplatné Pojistné smlouvy přijal odkupné.

Vzhledem ke své příslušnosti se finanční arbitr zabýval pouze platbami pojistného na životní pojištění a nikoliv platbami pojistného na úrazové připojištění. Finanční arbitr však pro úplnost dodává, že doplňková připojištění zanikla na základě žádosti Navrhovatele již k datu 8. 10. 2011.

Protože finanční arbitr posoudil námitku promlčení, kterou vznesla Instituce, jako důvodnou, zabýval se pouze tím, jakou částku zaplatil Navrhovatel na pojistném na životní pojištění po datu 29. 6. 2013.

Ze shromážděných podkladů vyplývá, že po 29. 6. 2013 zaplatil Navrhovatel Instituci na pojistném částku 16.000 Kč, přičemž Instituce plnila Navrhovateli odkupné ve výši 16.106 Kč.

Finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel vznesl námitku promlčení na vydání odkupného z důvodu bezdůvodného obohacení na straně Instituce.

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 52/2002, že „byla-li obě plnění, která si účastníci neplatné smlouvy navzájem poskytli, peněžitá, provede soud vzájemné zúčtování obou neoprávněných majetkových prospěchů (dnešní terminologií bezdůvodných obohacení) a k takovému postupu není třeba ani vzájemné žaloby ani projevu směřujícího k započtení. Jestliže tedy jde o vrácení vzájemných peněžitých plnění z neplatné smlouvy, je třeba po vzájemném zúčtování těchto plnění uložit plnění rozdílu jednomu z účastníků...Tyto teoretické i judikatorní závěry vycházejí z toho, že ustanovení § 457 obč. zák. upravuje (oproti dalším skutkovým podstatám bezdůvodného obohacení) povinnosti účastníků, kteří si navzájem plnili na základě neplatné nebo zrušené smlouvy, zvláštním způsobem; totiž tak, že požadavek jedné smluvní strany, aby jí bylo druhou smluvní stranou vráceno plnění, jež jí poskytla, může uspět, jen je-li žadatelem navenek deklarována i připravenost vrátit to, co na základě takové smlouvy obdržel od druhé smluvní strany on sám (jde-li o žalobu, musí se uvedený závazek promítnout i do znění tzv. žalobního petitu). V případě povinnosti vrátit si oboustranně plnění jde v režimu ustanovení § 457 obč. zák. o tzv. synallagmatický (vzájemně podmíněný) závazek (srov. k tomu dále ustanovení § 560 odst. 1 obč. zák.). Jsou-li obě plnění peněžitá nebo jde-li o plnění, za něž musí být poskytnuta náhrada v penězích (srov. dikci § 458 odst. 1 obč. zák.), pak se specifická povaha ustanovení § 457 obč. zák. projevuje i tím, že v soudním řízení o žalobě o vrácení plnění z neplatné nebo zrušené smlouvy lze přiznat pouze vrácení toho, oč peněžité plnění žalobce (nebo peněžitá náhrada za ně) přesahuje peněžité plnění (nebo peněžitou náhradu za ně) poskytnuté mu podle smlouvy žalovaným. Při takovém postupu se nevyžaduje (nepředpokládá) projev směřující k započtení. Na platnosti vyslovených závěrů, k nimž se i nadále ve své rozhodovací praxi hlásí, nevidí Nejvyšší soud důvodu cokoliv měnit ani pro případ, že jeden nebo oba účastníci neplatné nebo zrušené smlouvy jsou v konkursu...Také dobová úprava institutu započtení v občanském zákoníku (srov. ustanovení § 97 obč. zák. ve znění účinném před 1. 1. 1992, zmíněné i v R 26/1975) totiž zakazovala jednostranný zápočet některých pohledávek; v režimu ustanovení § 457 obč. zák. se však takový zákaz neprosadil...v intencích ustanovení § 457 obč. zák. vzniká povinnost vrátit plnění (a tedy i „právo na vrácení“) již v okamžiku přijetí takového plnění

(předcházejícímu prohlášení konkursu). K tomuto okamžiku se vypořádávají (způsobem plynoucím z R 26/1975 a R 15/1989) i vzájemně poskytnutá plnění...“.

S ohledem na výše uvedené finanční arbitr při vydání bezdůvodného obohacení zúčtoval, co si Navrhovatel a Instituce vzájemně poskytli, tedy že Navrhovatel zaplatil Instituci v nepromlčené době běžné pojistné na životní pojištění v celkové výši 16.000 Kč a Instituce v souvislosti s Pojistnou smlouvou Navrhovateli poskytla během trvání pojištění odkupné ve výši 16.106 Kč. Instituce plnila Navrhovateli také z připojištění nezbytného léčení úrazu částku 12.936 Kč, vzhledem ke své zákonem stanovené příslušnosti, která je omezena pouze na pojištění pro případ smrti nebo dožití, s tímto pojistným plněním finanční arbitr dále nekalkuloval.

Bezodůvodné obohacení na straně Navrhovatele z odkupného je tedy o 106 Kč vyšší než bezodůvodné obohacení na straně Instituce z přijatého pojistného na životní pojištění v nepromlčeném období, a proto není nic, co by Navrhovateli z titulu bezodůvodného obohacení náleželo.

6 K výroku nálezů

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů a po jejich pečlivém právním posouzení dovodil, že Pojistná smlouva je neplatná jako celek, protože jsou neplatná ujednání o počátečních, správních a inkasních nákladech, rizikovém pojistném, odkupném a o alokaci pojistného, a tato ujednání nejsou oddělitelná od dalších ujednání Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr v této souvislosti provedl zúčtování bezdůvodného obohacení mezi stranami sporu a shledal, že Navrhovateli nepřísluší právo na vydání bezdůvodného obohacení po Instituci, protože výše plnění, o kterou se Navrhovatel bezdůvodně obohatil, je vyšší než bezdůvodné obohacení, které vzniklo na straně Instituce.

Pokud finanční arbitr není příslušný rozhodnout o předmětu sporu, jedná se ve smyslu § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrovi o nepřípustný návrh, a proto finanční arbitr návrh v části týkající se úrazového pojištění dospělých podle § 14 odst. 1 písm. a) téhož zákona zastavil

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezů.

Poučení:

Proti tomuto nálezů lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námítky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námítky se lze vzdát. Včas podané námítky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námítkami, je v právní moci.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce ■
Instituce – datová schránka v93dkf5

